

Vital Vider

PRVE GODINE BRAKA

Kod većine bračnih parova vjerojatno su najteže prve godine braka. Nije ni čudno. Započeli su nešto *posve novo*, nešto o čemu su možda mnogo čuli ili u drugim brakovima tek zapažali. No sami to još nisu doživjeli. Dvadeset su godina više-manje živjeli kao samci, naviknuti prije svega na sami sebe, donekle možda i razmaženi, osobito ako potječu iz obitelji s manje djece. A lijepo je živjeti sam! Jedeš ono što želiš, ideš spat i onda kad zaželiš. Možeš hrkati, možeš oko sebe imati sve razbacano i neuređeno. Ideš na šetnju, na utakmicu ili u kino. Novca ti ne manjka, jer si osrednjom plaćom sam ipak možeš na kraj. Sam si i dobro ti je.

No sada je uza te još netko. Ne kao mama ili tata, ne kao brat ili sestra, nego drukčije. Od sada taj netko zajedno s tobom čini cjelinu, usprkos činjenici što si sam i za sebe zaokružena cjelina. Od sada je ta druga polovica tvoj muž, tvoja žena, s kojom živiš danju i noću, a odijeljeni ste samo redovitom službom, tako da više zapravo nisi potpuno sam. Malo je onih koji prije vjenčanja shvate što ih u tom pogledu čeka u braku.

Mnoge je ta činjenica iznenadila, premda su se uzeli s mnogo ljubavi i čežnje. Život u dvoje iz dana u dan, iz noći u noć nikad prije nisu doživjeli. Sada pak sve odluke treba da se donesu udvoje. Nije rijetkost da se mladi bračni parovi, zbog temeljne različitosti između muškarca i žene nađu zatečeni kad treba odlučivati. Čuju se npr. prigovori: »Kako odlučivati u dvoje kad on koji put veli da je crno ono što ja kao žena doživljam kao bijelo?« Ili: »Plače, a ni sama ne zna zašto! Kako može tvrditi nešto što ni sama ne može dokazati? Samo mi ponavlja da ona tako i tako osjeća!« Događa se da on mirno sjedi gledajući televizor ili čitajući novine, a ne čuje dijete koje plače, ili ne vidi ženu koja bi htjela s njim razgovarati o svojem strahu pred mogućim dolaskom novog djeteta.

S\ aki je čovjek svijet za sebe — znamo to dobro. Stoga, kad se mladi uzimaju, onda se uzimaju dva svijeta. Teško je izreći razlike između muškarca i žene, ali je isto tako teško pojmiti, doživjeti i uživjeti se u taj tako raznoliki strani i daleki svijet tih bića različitih spolova. Ne smijemo zaboraviti da je čovjeku spol određen već začecem te mu je na neki način utkan u tijelo i u dušu. Ima, međutim, i oženjenih koji to pravo ne shvaćaju niti vode računa o tim razlikama, pa su uvjereni da npr. žena mora misliti i raditi. — • bar izvana — onako kako muž misli, radi i zahtijeva. Ne bi također valjalo da žena očekuje od muža da misli i djeluje poput nje. Mislim da je problem međusobnog shvaćanja ženske i muške naravi pitanje čitavog života u braku. Poštovanje različitosti druge osobe znak je zrelosti i prave ljubavi. Mnogi se na žalost ne razumiju ili se čak rastavljaju, a to im se ne bi dogodilo da su drugoga ozbiljno uzimali kao različitog od sebe.

Ako u prvim godinama braka bračni par ozbiljno ne nastoji shvatiti i prihvatiti tu različitost, ne, dakako, kao prigodu za sukobe, nego kao veliku mogućnost za usklađivanje dvaju različitih bogatstava, kasnije će godine braka biti sve teže i nesnosnije. Ne bi se smjelo zaboraviti da se i odrastao čovjek — i muškarac i žena — neprestano razvija i mijenja. No to se može i ne opažati jer tko zna zbog kojih razloga, možda krivog odgoja, to skrivamo. Pomislite na djecu kako vas svaki dan iznenađuju novostima tako da ih jedva stižete ili čak malakšete u toj utrci s njihovim razvojem. Slično se događa i s odraslim čovjekom. Stoga se ne bi smio propustiti nijedan dan a da se ne osluškuje razvoj bračnog druga. Ne samo da je bračni drug svakim danom ponešto drukčiji, ponešto nov, nego on i dalje i nas često ostaje neotkriveni svijet. Drukčije doživljava stvari, događaje i promjene muškarac, a drukčije žena, npr. trudnoću, porod, odgoj, bracu, seksu, punicu, tjelesni život, susjede, uspjehe, neuspjehe. Boga itd., baš kao što su zvuk i slika dvije različite stvari, a ipak znamo za njihovo čudesno slijevanje i ujedinjenje, npr. u filmu. Dobar je brak kao divan zvučni film u bop. Da navedemo još jednu usporedbu. Dok je muškarac biće horizontale. Širine i površine, žena je biće dubine i visine. Kad bismo to nacrtali, dobili bismo križ. Znamo, naime, da se dvije crte križa dotiču u jednoj točkji. Bez tog doticaja nema križa. Ta zajednička točka spajanja muža i žene jest ljubav, ljubav u prihvaćanju različitosti i u dobronamjernom razumijevanju.

Moguće je da u prvim godinama braka dođe i do većih teškoća u *doživljavanju spolnog života* ili u tjelesnom izražaju duševne i duhovne pripadnosti jedno drugome. Prije svega mislim da je tu potrebna jedna napomena: bili bismo daleko od istine kad bismo govoreći, pišući ili misleći o bračnom spolnom životu, poimali čovjeka kao da je sastavljen od dviju polovica ili čak od više komada: kostiju, mišića, živaca, spolnih organa, volje, osjećaja i, konačno, razuma i vjere. Kao da čovjek nije biće »od jednog komada«. Ako apstrahiramo ili isključimo moguće bolesti ili anatomske pogreške, problem spolnog života u braku jest u neusklađenosti dvaju bi-

ća, inuškog i ženskog. Ako ima teškoća na tom području, a sigurno ih ima, onda je njihov izvor u većini slučajeva u nedostatku uzajamnog sklada u svemu onome što dvije osobe kao takve u sebi nose. Možemo mirno ustvrditi: muž i žena koji se istinski vole nemaju problema u tjelesnim Izrazima ljubavi.

Budući da u prvim godinama braka nije lako doći do višeg stupnja usklađenosti, odnosno ljubavi, nije također lako doći do potpunog spolnog sklada, do sklada na području tjelesnog izražavanja pripadnosti I darivanja jedno drugome. Nije rijetkost da oženjeni Izjave, a to sam I osobno čuo, da se tek nakon sedam godina mogu pohvaliti da se u takozvanoj tjelesnoj ljubavi konačno dobro dopunjuju.

Očito je da krivom shvaćanju spolnog sklada pridonose i drugi faktori izvana. Danas je pisanje, govorenje ili prikazivanje spolnosti takvo, da stanije, a još više mlade ljude navede na misao da sve ovisi o nekoj tzv. »spolnoj tehnici«, o različitim položajima, o traženju što većeg spolnog uzivanja, o pokusima prije braka da se vidi kako će to ići u braku itd., a sve to bez posebnog obzira i naglaska na temeljno pitanje odnosa i susreta osobe s osobom. Svakako da i mladi I stari moraju dobro znati i poznavati ljudsko tijelo I funkciju pojedinih organa. Također treba da znadu da mogu postojati I neki fizički nedostaci spolnih organa, za što je potreban liječnički savjet i pomoć. No većina ne shvaća da spolnost nije stvar tijela, što je slučaj u životinje, nego stvar čitava čovjeka, dakle duše i tijela. I razuma, osjećaja I navika, odgoja i vjere. Stoga se badava uspinju na toliko opjevano i obećavano brdo spolne slasti, koje nije drugo nego kratak užitak, što onima koji bez ljubavi uživaju to uspijeva samo na kratak rok. Poznato je kako brzo utrne prvi oganj strasti ako ga ne podržava ljubav.

Prve godine braka redovito prati i problem stanovanja, bez obzira na to traži li se odgovarajući stan ili se gradi nova kuća. Teškoće u vezi s tim mnogim su bračnim parovima pokvarile snove o sretnom braku. Ima statistika koje govore o velikom postotku rastava zbog gradnje. Dvije-tri godine mladi se muče i propinju. Idu u službu, vrate se kući da posvete ono najnužnije svojoj djeci, pa onda grade i radete umorni liježu vrlo kasno da bi sutra počeli »Jovo nanovo«. Kad se usele u novu kuću, zbog neposvećenog vremena jedno drugome u vrijeme gradnje, ostaju si tuđi. Ne poznai« se više u dušu, a kako da se vole, osobito kad se nadu u teškoćama. Na ; akist, to se često događa.

I drugi je problem također vezan uz stanovanje. Ako nemaju prilike da doru u novi stan ili da sagrađe kuću, a za to vjerojatno neće biti prilike, prisiljeni su da žive kod jednih ili drugih roditelja. Evo opet problema za miad; par. Kako sada živjeti ne u dvoje, nego u troje, četvero ili u petero? Tko ne poznaje probleme starih i mladih? Kad bi netko uspio napraviti anketu ili doći do statistike o utjecaju roditelja na rastavu braka u prvim godinama zajedničkog života, sigurno bi, uvjeren sam, otkrio postotak koji bi nas zaprepastio. Mlada stabljika, mladi bračni par, trebala bi mira

i samostalnosti, da ojača te da se razvije u čvrsto stablo. A eto ostarjelog drveta koje svojom velikom krošnjom i debelim stablom uzima, premda često i nehotice, svjetlo i hranu i životni prostor mladoj, jedva usadenoj stabljici.

Slijedeća, ne mala teškoća prvih godina braka jest *dijete*. Začudo, premda je redovito toliko očekivano, izvor je velikih problema. Prvi je problem u tome što između mladog muža i mlade žene još nema prave usklađenosti, pravog života u dvoje, gdje više ne bi bili »dvoje, nego jedno tijelo« (Mt 19,8), što znači jedna cjelina, a eto tu je već netko treći — dijete. Upravo to dijete traži usklađen, dobro »saliven« par, oca i majku. Nije dakle još svršen veliki pothvat prvog usklađivanja, a već te tu novi problem prihvaćanja i odgoja djeteta. A što da tek kažemo o ot'om paru koji dijete očekuje već prije vjenčanja, kad još ne žive zajedno? Eto, i to je jedan od velikih razloga da kandidati za brak promisle i radije pričekaju s tjelesnim odnosima. U jednom razgovoru bračnih parova sa studentskom grupom o životu u braku i obitelji jedan je bračni par rekao da sedam godina nisu mogli imati dijete. Sada ih imaju četvero. Alt im je neizrecivo mnogo koristilo tih sedam godina za međusobno zblizavanje i usklađivanje. Bio je to dug i mukotrpan posao, ali sada nakon 18 godina braka žive od tog skupljenog blaga.

Odgoj djeteta traži što potpuniju usklađenost roditelja, jer samo ujednačen primjer oca i majke povući će sa sobom i dijete. Zbog toga treba da se supruzi često savjetuju u vezi s odgojnim zahvatima. Treba da nastoje da na svim područjima, koliko je moguće, dođu do zajedničkog nazivnika. Najveća moć odgoja jest razumijevanje, dopunjavanje, ukratko, ljubav između oca i majke!

Tko od mladih parova ne zna za često težak problem *regulacije porođaja*, odnosno za pitanje o broju djece? Kako god trijezno i teoretsko razmišljanje govori u prilog većeg broja djece, ipak prema pravima i i)obvezama odgovornog roditeljstva, koje Crkva priznaje oženjenima, svaki par mora prema vlastitoj odgojenoj savjesti odlučiti koliko će djece pntniti. Traženje najboljeg rješenja nije za svaki par ni jednako lako ni uspješno. Uz to. postoji i pritisak okoline i javnog mišljenja da se, ukoliko mladi par ima više od jednog ili dva djeteta, u slučaju novog začeca učiiii' pobačaj. Stoga je lako razumjeti teškoće takve vrste u prvim godinama braka.

Govoreći o teškoćama u prvim godinama braka zbog novog -".čina života u dvoje te zbog različitosti spola i svega što te različitosti >a sobom nose, ne smijemo zaboraviti ni utjecaj različitih *značajev.i i načina odgoja*. Ono što je, npr. u muževnoj obitelji bila velika vrednota ::2 koju se vrlo pazilo, u ženinoj obitelji nije bilo tako važno: odnos sa susjedi—ma ili prijateljima, briga oko reda i čistoće itd. Podsjetimo samo *apr.* na način pripremanja hrane, na odijevanje, zračenje prostorija, pranie. glača—nje itd. — koliko li tu samo ima prilika za nesporazume pa i svade. U sud-

skir- dokumentima o rastavama često otkrivamo sitne razloge za rastavu. N.^ primjer, kako je on ostavljao ručnik u kupaonici na podu, ili kako ona nikad nije zatvarala vrata. Kako smiješno, a zapravo istinito, da se dva bića, koja su mislila da se istinski vole, razidu zato što na početku nisu polagali dovoljno pažnje ovakvim — naoko — sitnicama.

Velika teškoća za mladi bračni par može biti ako su supruzi *silom rastavljeni*, kad je on npr. na odsluženju vojnog roka ili na radu u tuđini. O poteškoćama i jadima oženjenih, osobito mladih, koji doduše nisu međusobno rastavljeni, ali su odijeljeni od svoje domovine, govorio *na.m* je prošle godine na 10. obiteljskoj ljetnoj školi o. Pero Mijić. A što da kažemo o opasnostima i problemima onih oženjenih od kojih samo je-**dara** radi i živi u tuđem kraju? Ako se, prema riječima Drugog vatikanskog sabor.-.;, **za** uzoran život u braku traže velike kreposti (GS 49, 2), što bi tek Sabrr rekao za takve brakove? Ta u prvim se godinama prekaljuje snaga brakn, a u spomenutim je slučajevima taj proces prekinut silom. Nedavno se **otac** dvoje malene djece dobrovoljno prijavio za rad u Iraku. Upitao je jednog svećenika za mišljenje o tome. Svećenik mu je odgovorio da je to smr:n! gn]cii protiv braka. Slažem se s tim svećeničkim odgovorom, **oso-****b't:** **ako** se uzme u obzir **da** tom bračnom paru ništa nužno ne nedostaje.

Spomenimo još jedno veliko i vrlo važno područje ljudskog života, pa **stopa** i života u prvim godinama braka — *vjeru-l* Ponajprije, ni čovjeku nisu **svi** vjerski problemi jasni jer je i vjera nešto što je u neprestanom **rastu** i razvoju zajedno s čovjekom i njegovim godinama. Osim toga, **na** nas vrerski život određeni utjecaj imaju odgoj i okolina, zatim narav, zn.ača; i spol. U braku pak započinje zajednički život dviju osoba, od koiir.' svaka ima svoj svijet vjere, svoje navike i svoje nedostatke. Nije ni-**ma;o** lako tražiti zajednički nazivnik u stvarima vjere: ni u znanju o Bogu, o Kr'stu, o Crkvi, ni u načinu molitve, ni u poznavanju i primanju sakra-**merMta**, ni u pohađanju mise itd. Vjera je najintimnije, najnutarnjije po-**druče** ljudskog bića. A u najnutarnjijim je stvarima čovjek i najosjetljiviji, najviše stidljiv i vrlo se teško prilagođuje. Prve su godine braka često odlučujuće za to hoće li se muž i žena polako suživjeti i u vjeri ili će svaki ići svojim putem, kao ono »djed šumom, baba drumom«. Zapravo je stvarno čudnovato: muž i žena zajedno žive, zajedno jedu, zajedno spava-**ju,** r-ajedno imaju djecu, zajedno idu na godišnji odmor, a mole se svaki **za** sebe. Kakav je to zapravo život u dvoje muža i žene koji su se vjenčali **u K'-jstu?**

Nabrojio sam neke od glavnih crta i problema prvih godina bračnog .;:-\ Sad bih nešto rekao o tome što bi oženjeni u prvim godinama braka **mo-ali** činiti ako žele da im te godine budu sretne usprkos **tim** navedenim teškoćama.

Na temelju svega što je rečeno, mislim da je jasna »prva i najveća za-**povijed** bračnog života«: *redoviti razgovor*, međusobno komuniciranje mu-**ža ! jmc** o svojem nutarnjem svijetu. Muž i žena nisu oni koji samo stanuju

i jedu zajedno. To čine i neoženjeni. Muž i žena nisu oni koji samo žive spolnim životom i rađaju djecu. To, na žalost, rade i neoženjeni. Ni zajednički novac nije tipični znak oženjenih, jer ga koji put zajedno imaju i neoženjeni. Biti muž i žena znači samo jedno: uvijek nanovo dolaziti u najintimniji dodir s osobom s kojom se živi tako da se međusobno nadopunjuju i pomažu. U tome i ni u čemu drugome jest srž braka! Samo takvu unutrašnju vezu između dviju osoba koje ustraju jedno uz drugo opravdano nazivamo ljubavlju, bračnom ljubavlju.

Do tog osobnog dodira ne može se nikako doći bez redovitog otvaranja svojeg nutarnjeg svijeta, što redovito biva razgovorom. Uza sve to, jedno će drugome uvijek ostati donekle tajna, ali možemo mirne duše ustvrditi: ako se muž i žena ni jedan sat mjesečno ne stignu porazgovoriti o svojoj nutrini, ne o djeci, ne o novcu, ne o kući, ne o poslu, nego o svojim nutarnjim doživljajima svega, onda to dvoje nisu muž i žena, nego tek drug i drugarica. Nije, naime, moguća intimna ljubav bez poznavanja nutarnjeg svijeta ljubljene osobe i bića. Nitko ne može voljeti nepoznanicu. To vrijedi za sve godine bračnog života. No, ako oženjeni u prvim godinama to ne nauče, teško će kasnije to nadoknaditi.

Druga velika i važna stvar koja će pomoći da muž i žena svoj brak žive u punini jest sudjelovanje oženjenih u svim nastojanjima oko razvoja i utvrđivanja braka i obitelji. Tek oženjeni mogu razumjeti oženjene. Zato je i velika njihova uloga da se međusobno potpomažu. I ova obiteljska ljetna škola jedno je od nastojanja na tom području. Trebalo bi da bude više oženjenih laika koji će nastupati kao predavači, te tako pridodati trajnoj izobrazbi oženjenih u pitanjima braka i obitelji.

Premda na kraju, što ne znači da je to najmanje važno, spominjem *zadaću i mogućnost* oženjenih da žive svoj brak iz sakramenta ženidbe. Sakrament je ženidbe živa, istinska, premda tajnovita Kristova prisutnost u braku. Kao što se u crkvama, gdje je pohranjena Euharistija, pali vječno svjetlo kao poticaj našoj misli i našoj vjeri da je tamo živi Krist, tako bismo mirne duše to svjetlo mogli upaliti u stanovima i kućama. I kao što poklečemo pred svetohraništem, tako možemo poklecati ulazeći i u stanove i kuće. Živi je Krist vječni sustanar. Radi se samo o intenzivnom vjerskom životu oženjenih, koji bi se prije svega nšorao hraniti obiteljskim bogoslužjem.

Prve su godine braka teške. Zahtijevaju budnost, naporan rad i čvrstu povezanost s Kristom i Crkvom. Takvo nastojanje donosi i lijepe plodove i bračnim drugovima i djeci, a onda i narodu i Crkvi i svijetu. Papa u svojoj pobudnici o obiteljskom životu također kaže da budućnost svijeta ovisi o obiteljima.